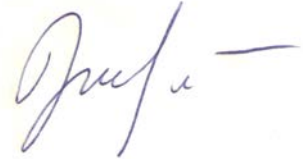

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ
УКРАЇНИ**

МАРКОВЕЦЬ Вікторія Миколаївна

УДК 35-027.21/.22:351:85

**УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ОСОБИСТОСТІ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор
НАДОЛЬНИЙ Іван Федотович,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
професор кафедри філософії та соціально-
гуманітарних дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ЛАХИЖА Микола Іванович,
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної
правової допомоги в Полтавській області,
перший заступник директора;

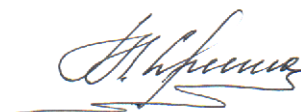
кандидат наук з державного управління
ТВЕРДОХЛІБ Олександр Степанович,
Національна академія державного управління
при Президентові України, доцент кафедри
інформаційної політики та цифрових технологій.

Захист відбудеться *31 травня 2018 року о 12 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, к. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17)

Автореферат розісланий *28 квітня 2018 року*.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н.О.Серьогіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Формування політичної культури особистості є актуальною теоретичною та практичною проблемою державного управління в умовах українського транзитивного суспільства, де закладаються основи демократичної ментальності, трансформуються цінності, права та обов'язки громадян, виховується здатність критично мислити, уміння відстоювати переконання, усвідомлювати свої обов'язки та виявляти толерантність до поглядів інших людей, керуватися при виявленні соціальної активності демократичними принципами.

В умовах регіональної та етнічної неоднорідності України, сучасного воєнного конфлікту на Сході країни рівень політичної культури громадян істотно впливає на стабільність держави, патріотичну налаштованість суспільства, захист національних інтересів. Як свідчать події останніх років, стан політичної культури громадян в Україні нестійкий – від суспільного ентузіазму, активної участі в політичних процесах, високих суспільних очікувань до апатії, агресії, деструктивності.

Конституція України, Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді 2015 р., Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки та інші нормативно-правові акти державно-управлінського характеру окреслюють першочергові завдання формування політичної зрілості та громадянськості у людини, зростання її самостійності та самодостатності, активізації процесів її національної самоідентифікації, підвищення суспільного авторитету, адекватного ставлення до інституцій держави, законослухняності та критичної вимогливості. Але неоднаковий рівень політичної культури у різних верств, груп та прошарків населення нашої країни – із супутніми суперечностями, труднощами усвідомлення індивідами реальних та висхідних змін у всіх сферах суспільного поступу, неоднозначне оцінювальне ставлення до проблем економіки, особливо розподілу матеріальних благ та цінностей, докорінно вимагає як глибокого дослідження цих проблем, так і розробки теоретичних основ та практичних рекомендацій щодо реалізації нових підходів до формування політичної культури громадян, удосконалення демократичних інститутів в Україні.

Дослідження управлінських засад формування політичної культури на мікро-, макро- та мегарівнях сприятиме реалізації її ціннісних сутностей у цілепокладальній діяльності суспільства та особистості, що має спиратися на державну стратегію формування політичної культури особистості як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутнє Української держави. Це визначає актуальність теми дисертаційного дослідження, її мету та завдання.

Проблеми політичної культури, цінностей і світоглядних устремлінь досить широко досліджують зарубіжні науковці, політичні та державні діячі, зокрема: Г. Алмонд, З. Бжезинський, С. Верба, Є. Вятр, С. Гантінгтон, М. Джилас, А. Лейпхарт, Дж. О'Доннелл, У. Ростоу, Ф. Шміттер та інші. Серед українських науковців, які досліджують загальнотеоретичні та практичні питання формування політичної культури, напрями й тенденції її розвитку, можна назвати таких авторів:

В. Андрущенко, О. Антонюк, В. Бебик, Є. Бистрицький, М. Головатий, В. Гошовська, В. Кремень, М. Логунова, М. Михальченко, Л. Нагорна, М. Пірен, О. Рафальський, В. Ребкало, О. Рудакевич, Ф. Рудич, П. Шляхтун та інших. Актуальні ідеї політичного виховання, політичної соціалізації, становлення громадянських рис суб'єктів суспільного виробництва представлені в роботах О. Ващенко, В. Берези, О. Морозової, В. Москальця, В. Москвіної, О. Научителя, В. Павленка, О. Світличного, І. Тисячник, Н. Фролової, В. Ясинської та інших.

У державному управлінні цю проблему поглиблено аналізують Е. Афонін, Р. Войтович, П. Ворона, Л. Гонюкова, Л. Губерський, Н. Діденко, В. Карлова, В. Козаков, М. Лахижа, В. Рижих, С. Сибіряков, О. Твердохліб, М. Томенко, С. Чукут, Н. Фесенко та ін. Зокрема, серед досліджень управлінських засад у сфері державного управління виділимо роботи В. Авер'янова, В. Бакуменка, Ю. Битяка, К. Ваценка, Н. Грицяк, А. Єрмоленка, М. Іжі, І. Кресіної, В. Куйбіди, Ю. Кунєва, В. Малиновського, В. Мартиненка, І. Надольного, А. Пойченка, А. Рачинського, С. Серьогіна, Ю. Сурміна, С. Телешуна, В. Трощинського, В. Цветкова, Ю. Шемшученка та ін. Дослідження згаданих науковців створюють основи плюралістичного підходу щодо розвитку політичної культури особистості та окреслюють підґрунтя для формування її ключових рис. Водночас низка питань, які розглядаються в дисертаційному дослідженні, у науковій літературі висвітлена недостатньо, що, зокрема, і обумовлює його актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконано в межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України “Державне управління та місцеве самоврядування” (державний реєстраційний номер 0199U002827) за науково-дослідною роботою кафедри філософії, теорії та історії державного управління за темою “Сучасні проблеми державотворення в Україні: теоретико-методологічні, практичні аспекти” (ДР № 0115U004072), у рамках якої дисертантом розроблена класифікація сучасних проблем державотворення в контексті формування управлінських засад політичної культури особистості, здійснене теоретичне узагальнення та обґрунтування сутності організаційно-правових засад взаємодії.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці теоретико-методологічних засад формування політичної культури особистості; виокремленні управлінських засад формування політичної культури особистості як процесу набуття політичних знань і досвіду, розвитку політичної свідомості та самосвідомості, політичної поведінки особистості в контексті модернізації українського суспільства.

Для реалізації поставленої мети були поставлені такі *завдання*:

- визначити теоретико-методологічні засади дослідження політичної культури особистості;
- здійснити структурно-функціональний аналіз політичної культури особистості в Україні та класифікувати чинники її формування;
- розкрити структуру і функції політичної культури особистості та управлінські засади її трансформації в сучасних умовах суспільного розвитку;

- розробити основні напрями розвитку політичної культури особистості в умовах глобалізаційних викликів;
- обґрунтувати генезу становлення політичної культури особистості та роль національної ідеї в її формуванні;
- ідентифікувати сутність поняття політичної культури особистості в умовах сучасних викликів та охарактеризувати розвиток участі громадян у процесах державотворення та реалізації державної політики;
- дослідити виховання патріотичної особистості в умовах розвитку незалежної держави та технології впливу державної політики на процес виховання молоді.

Об'єкт дослідження – політична культура особистості як державно-управлінський феномен.

Предмет дослідження – управлінські засади формування політичної культури особистості.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у дисертації використано комплекс загальнотеоретичних і спеціально-наукових методів пізнання, що дало змогу систематизувати емпіричну інформацію, проаналізувати наявний стан політичної культури особистості.

Зокрема, використано історичний (дослідження генези становлення і розвитку теорії політичної культури); логічний (аналіз етапів, об'єктивних і суб'єктивних чинників формування політичної культури особистості, структура політичної культури, її механізми та функції); герменевтичний (інтерпретація змісту, функцій політичної культури, що склалися в сучасному науковому дискурсі); аксіологічний (осмислення ціннісної основи демократичного суспільства, її співвіднесення із ціннісно-нормативною поведінкою суб'єктів політичного процесу в умовах трансформаційного суспільства); гуманістичний (аналіз політичних явищ крізь призму визнання природних прав, свобод та інтересів людини як найвищої соціальної цінності); комплексний (дослідження політичної культури як цілісного феномену, її природи, учасників та умов, що вивчаються через поєднання методів різних наук); структурно-функціональний (сприяв дослідженню складників політичної соціалізації, виокремленню чинників, що зумовлюють його зміст, визначають напрям та особливості процесу, а також аналізу його взаємозв'язку з іншими явищами політичної реальності); синергетичний (з'ясовано інтегрованість впливу різноманітних чинників, проявів і результатів (наслідків) політичної соціалізації особистості в умовах політико-культурної трансформації сучасного українського суспільства); логіко-семантичний (розкрито понятійно-категорійний апарат дослідження, визначено сутність, зміст, загальні та особливі риси політичної культури в постіндустріальному суспільстві); системний підхід (досліджено сутність та особливості політичної культури як системи, проаналізовано її складові, а також характер її зовнішніх і внутрішніх зв'язків).

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в концептуалізації політичної культури особистості, що розкриває процес набуття політичних знань і досвіду, формування політичної свідомості та самосвідомості, політичної поведінки особистості, спадкоємність у передачі політичної культури та врахуванні її особливостей і тенденцій розвитку в контексті динаміки модернізацій, що

відбуваються в політико-культурній сфері українського суспільства з огляду на виклики і суперечності сучасного світу. В межах проведеного дослідження щодо виконання науково-практичного завдання в дисертаційній роботі:

уперше:

– розкрито сутність управлінських засад як регуляторів формування політичної культури особистості на мікрорівні – досягнення індивідом соціально-політичних цінностей шляхом навчання в закладах освіти, участі у просвітницькій діяльності громадських організацій та шляхом самоосвіти; на макрорівні – активної участі суб’єкта політичної діяльності шляхом усвідомлення світоглядних парадигм зміни та удосконалення об’єктивних реальностей ролі всебічності знань, норм і правил співжиття людей у колективі, громадських організаціях і структурах, суспільстві як цілісному організмі; на мегарівні – осмислення зразкових індивідуальних та суспільних якостей поведінки особистістю шляхом активної участі в життєдіяльності суспільства з реалізації сучасних стандартів світових та вітчизняних форм співжиття на основі миру, демократії, взаємоповаги та толерантності;

удосконалено:

– підхід до структури і функцій політичної культури особистості, зокрема визначено елементи структури – політична свідомість, політичні почуття, політичні цінності, політична діяльність та її мотиви, політичні установки, норми поведінки та функції – вираження й реалізація соціальних інтересів, нормативно-регулююча, виховна, комунікативна, прогностична, культурно-освітня, світоглядна;

– напрями розвитку політичної культури шляхом розроблення і здійснення ефективної, адекватної сучасним вимогам та викликам державної політики, розвитку електронного врядування та електронної демократії, залучення й активізації громадян у вирішенні актуальних суспільних питань, утвердження в політичних відносинах толерантності, політичного плюралізму, досягнення громадської злагоди, консенсусу, політичних компромісів тощо;

– технології впливу державної політики на процес виховання молоді, зокрема запропоновано здійснити модернізацію системи підготовки та перепідготовки кадрів для державного управління, педагогічних кадрів для освітніх закладів, які беруть участь у формуванні політичної культури молоді, забезпечити залучення громадського сектора (громадські організації, громадські ради, місцеве самоврядування) до процесу формування та контролю виконання програм молодіжної й освітньої політики на регіональному та місцевому рівнях;

набули подальшого розвитку:

– дослідження поняття “політична культура особистості”; “політична свідомість”; “громадянськість” та визначено взаємовплив чинників, які розкривають політичну культуру особистості як певну відповідь на виклики сучасних процесів глобалізації, інформатизації, демократизації інститутів у сучасному українському громадянському суспільстві;

– структурно-функціональний аналіз політичної культури особистості, до якої належать громадянська культура, розуміння національної ідеї, патріотизму, який передбачає формування громадянської особистості, впровадження національної ідеї, подолання конфліктності в політичній культурі;

– обґрунтування національної ідеї як основи сучасної української політичної культури, яка об'єднує громадян на шляху до спільної мети, що є інтегративним чинником суспільного життя, артикулює фундаментальні цінності та інтереси українського суспільства.

Теоретичне і практичне значення одержаних наукових результатів дослідження полягає в тому, що основні положення дисертації можуть бути використані як методологічна основа для подальшого наукового осмислення викликів і загроз трансформаційного суспільства, проблематики демократичної політичної культури особистості в теорії та практиці державного управління та місцевого самоврядування.

Сформульовані висновки дисертації стануть у пригоді в експертно-аналітичній роботі органів публічного управління як теоретичний матеріал для запровадження принципів і цінностей демократії в умовах трансформації суспільства, а також для аналізу особистості як об'єкта та суб'єкта демократичних змін.

Результати дослідження можуть бути використані при вирішенні проблем, пов'язаних із реалізацією політичних, психологічних, культурологічних та інформаційно-комунікативних принципів політичної соціалізації особистості в системі національної освіти. Матеріали дослідження можуть бути застосовані в навчальному процесі для розробки спецкурсів з проблем демократії, політичної культури, політичної соціалізації, громадянського суспільства, підготовки відповідних навчальних підручників і посібників з таких дисциплін як політична культура і державне управління, соціально-етичні основи управлінської діяльності, політична етика та ін.

Основні результати дисертації використано:

– Полтавською обласною державною адміністрацією, департаментом освіти і науки, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського для формування правової та політичної культури сучасного вчителя (довідка про впровадження від 05 лютого 2018 року № 23).

– Мінекономрозвитку України, ДП “Укрметртестстандарт” під час підготовки молодих співробітників ДП “Укрметртестстандарт” до участі у VII Міжнародному конкурсі “Кращий молодий метролог КООМЕТ” (17-18 травня 2017 р., м. Астана, Казахстан) (довідка про впровадження від 24 квітня 2017 р. № 11-16/33).

– Державною міграційною службою України під час підготовки семінару з питань управління персоналом (довідка про впровадження від 30 січня 2018 року № 10-12/1-18).

– Житомирським військовим інститутом ім. С.П. Корольова у навчальному процесі при проведенні лекційних і семінарських занять (акт впровадження від 13 січня 2018 р.).

– Державним університетом телекомунікацій у діяльності Навчально-наукового центру та Навчально-наукового інституту телекомунікацій та інформатизації під час підготовки навчально-методичних матеріалів, зокрема лекцій з предметів “Філософські аспекти наукових досліджень” (акт впровадження від 25 квітня 2017 р.).

– Всеукраїнською громадською організацією “Спілка громадських організацій України “Народна Рада” під час підготовки пропозицій для проведення наукових та організаційних заходів при розробці програми розвитку громадянського суспільства (акт впровадження від 28 квітня 2017 р.).

– Благодійною організацією “Всеукраїнський рух “Взаємодія” під час підготовки матеріалів до проекту “Гармонійний українець” (довідка про впровадження від 28 квітня 2017 р. № 145).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею автора. Основні ідеї та розробки, реалізовані в межах дослідження, характеризують наукову новизну, практичне і теоретичне значення одержаних результатів, а також сформульовані висновки й висловлені практичні рекомендації.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні ідеї, положення і висновки дисертаційного дослідження були апробовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, наукових конференціях та конференціях за міжнародною участю, зокрема: ювілейна XX міжнародна науково-методична конференція “Управління якістю підготовки фахівців” (м. Одеса, 23-24 квітня 2015 р.); щорічна всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю “Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток” (м. Київ, 29 травня 2015 р.); щорічна науково-практична конференція за міжнародною участю “Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи” (м. Київ, 19-20 травня 2015 р.), всеукраїнська науково-практична конференція “Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи” (м. Київ, 24 червня 2015 р.); щорічна науково-практична конференція за міжнародною участю “День інформаційного суспільства – 2016” (м. Київ, 19 травня 2016 р.), щорічна всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю “Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку” (м. Київ, 27 травня 2016 р.), круглий стіл “Інституційний розвиток системи публічного управління та адміністрування” (м. Львів, 25 травня 2017 р.), щорічна всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю “Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності. Ціннісні орієнтири євроінтеграційних процесів” (м. Київ, 26 травня 2017 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 5 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, в тому числі 1 стаття у зарубіжному виданні, 2 статті в інших виданнях, 8 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 219 сторінок, із них 180 – основного тексту. Список використаних джерел налічує 273 найменування, у тому числі 34 іноземними мовами. Робота містить 3 рисунка, 3 таблиці та 1 додаток.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено ступінь її наукової розробленості, а також мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, висвітлено зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами, розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення та особистий внесок автора, наведено інформацію про впровадження та апробацію результатів роботи, загальні відомості про публікації за темою дисертації, її структуру та обсяг.

У першому розділі – *“Теоретико-методологічний аналіз формування політичної культури особистості в умовах модернізації сучасного українського суспільства”* – розглянуто концептуальні засади політичної культури особистості, обґрунтовано методологію дослідження, структуру і функції політичної культури, особливості її трансформації в сучасних умовах суспільного розвитку.

На основі аналізу теоретико-методологічних засад політичної культури особистості встановлено її суперечливий характер в умовах політико-культурної трансформації, що потребує розробки моделі її адаптації до умов кризового суспільства, трансформаційних змін. Запропоновано авторське визначення політико-культурної трансформації як частини системної трансформації українського суспільства, що позначає зміни окремих компонентів політичної культури при збереженні її цілісності як явища та має такі характеристики: безперервність, багатоаспектність, складність і недостатня прогнозованість.

Аналіз зарубіжних і вітчизняних джерел в історичній ретроспективі дав змогу визначити поняття політичної культури особистості як сукупності політичних цінностей, зразків і норм поведінки, що діють у межах певної політичної системи і визначають взаємодію, характер, способи існування особистостей у політичному процесі, політичних інститутах, політичних спільнотах.

Визначено, що політична культура особистості формується в процесі специфічної політичної соціалізації і визначає політичну поведінку особистості. Зокрема, політична культура кожної людини характеризується індивідуальними рисами, у яких відображені особистісний досвід, рівень знань, психологічні особливості, прихильність до певних цінностей, ступінь громадської активності. Доведено, що державно-управлінський аналіз політичної культури особистості передбачає виділення в її структурі ряду компонентів: а) когнітивного; б) мотивуючого; в) емоційно-психологічного; г) ціннісно-орієнтаційного; д) поведінкового.

Обґрунтовано, що політична культура особистості як складова загальнонаціональної культури є способом функціонування особи у сфері політичних взаємин, який показує досягнутий рівень політичної активності та політичної зрілості суб'єкта, містить культуру ставлення суб'єкта до здійснення політичної влади, культуру виборчого процесу, культуру політичних і громадянських інституцій, культуру поведінки особистості, культуру політичної свідомості й спілкування тощо.

Аналіз політичної культури особистості дає підстави виділити певні структурні компоненти: політична свідомість, політичні почуття, політичні цінності, політична

діяльність та її мотиви, політичні установки, норми поведінки, а також визначити, що політична культура особистості виконує низку функцій: вираження й реалізація соціальних інтересів, нормативно-регулююча, виховна, комунікативна, прогностична, культурно-освітня, світоглядна та ін.

Обґрунтовано, що політична культура має буденно-практичний та теоретичний рівні, які утворюють політичну дію та політичний досвід (див. рис. 1).

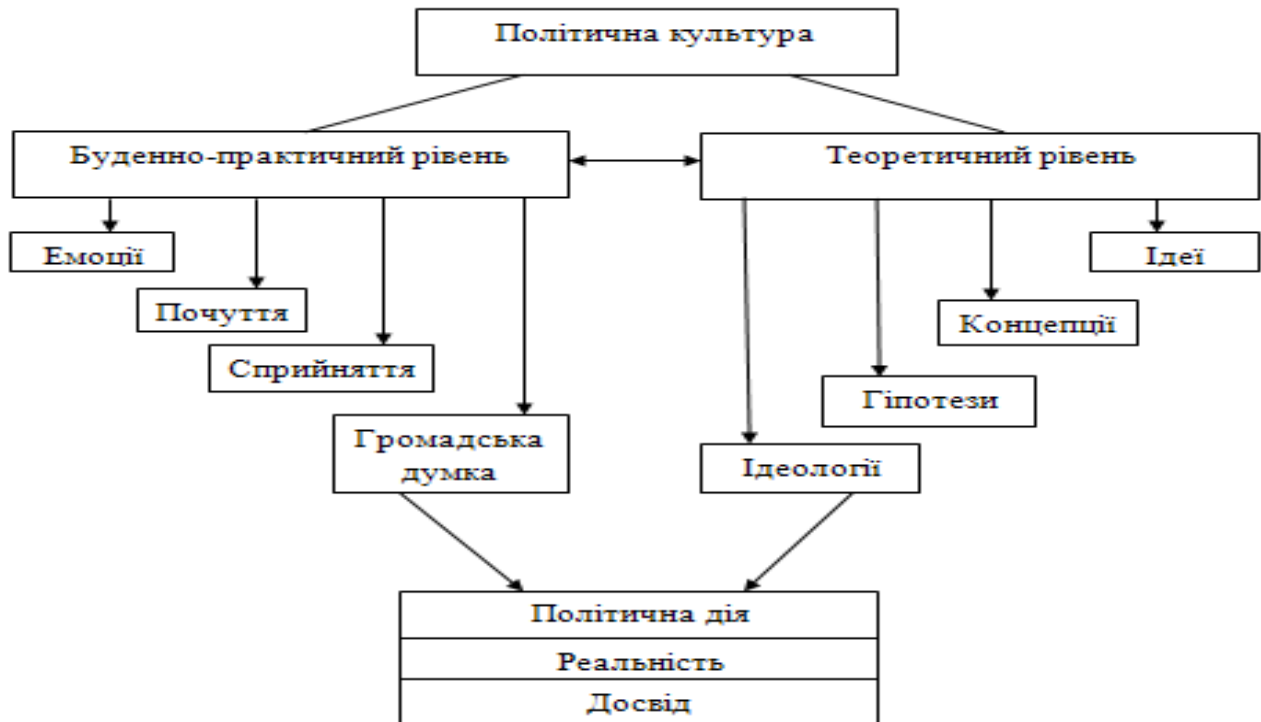

Рис.1. Схема складових політичної культури

З'ясовано, що процес становлення демократичної політичної культури особистості в Україні здійснюється під впливом як позитивних, так і негативних чинників. До позитивних зараховуємо потребу в поглибленні політичних знань та поінформованості особистості про політику державних владних структур, залучення до неї широких верств населення; до негативних – посилення відчуження та абсентеїзм громадян.

Підтверджено, що традиційний підхід до дослідження політичної культури особистості обмежує об'єкт дослідження виключно суб'єктивними компонентами – сукупністю політичних установок стосовно її змісту та структури. Більш широкий підхід – комплексний – включає до політичної культури особистості поряд з політичною свідомістю особливості політичної поведінки людини. Третій підхід, у якому політична культура особистості розглядається як суб'єктивно-об'єктивний феномен, додає до політичної свідомості та політичної поведінки ще й характер і способи функціонування політичних інститутів.

Різноманітність аспектів аналізу політичної культури вказує на міждисциплінарний характер дослідження, зокрема акцентує увагу на тому, що в

умовах трансформації суспільства основою збереження суспільного устрою і формування громадянськості стають духовні уявлення, цінності та норми суспільства, відображені, зокрема, в політичній культурі.

У другому розділі – *“Структурно-функціональний аналіз політичної культури особистості в Україні: чинники її формування”* – розглянуто генезу становлення політичної культури особистості в Україні, проаналізовано роль національної ідеї як ключової спрямованості політичної культури особистості, визначено шляхи формування національної політичної культури особистості.

Доведено, що громадянська політична культура особистості є культурою участі й підтримки з прихильним ставленням громадянина до політичної системи держави, збереженням необхідного для стабільного розвитку демократії балансу між активністю і пасивністю громадянина. Така культура не може сформуватися без наявності значної кількості власників майна, які ні від кого не залежать матеріально, так само, як і без правової захищеності індивідів.

Досліджено, що тільки в розвиненому громадянському суспільстві може сформуватися політична культура, яка відповідає демократичному ладу. Сприяти цьому має державна політика суспільної стабільності, оскільки суб’єктом конституційності має бути не держава як бюрократична система, а її контрагент – народ – громадянська спільнота.

Встановлено, що політичні трансформації мають неоднозначний характер, позитивні та негативні сторони, тенденції. До позитивних тенденцій належить те, що за добу суверенності Україна виробила першорядні ознаки держави; українську незалежність визнав світ; істотно підвищився ступінь політичної та економічної свободи громадян; формується багатопартійність; зародилося вільне підприємництво. До негативних – фрагментарний, еkleктичний характер трансформації суспільних відносин; недостатньо виразна спрямованість політичного розвитку; розбіжність єдиної політичної державницької ідеології; різновекторність ідеологій державотворення; зростання соціального песимізму; відсутність донедавна чітких пріоритетів внутрішньої і зовнішньої політики; наявність синдрому очікування дива, який послаблює політичну волю; високий ступінь політичної конфліктності. Наголошено, що одним із головних соціально-політичних викликів, які постають перед кожним членом трансформаційних, посткомуністичних суспільств, є проблема унеможливлення “старих” і впровадження “нових” політичних цінностей, що потребує відповідних державних механізмів.

Розкрито зміст поняття “національна ідея”, яке є однією із фундаментальних складових формування політичної культури. Зазначається, що період становлення національних держав саме і пов’язаний з обранням та здійсненням нацією свого особистого напряму розвитку, призначенням і місцем у світі як особливої відповіді на виклики історії. Кожен народ у ході свого історичного розвитку стає виразником особистісної національної ідеї, яку він намагається втілити у життя засобами державного впливу.

Показано національну ідею як мету, мотивування й розуміння діяльності нації, частину суспільної свідомості громадян, що містить відповідальність за

суспільство та державу, поділ власності, влади та інформації; правила взаємодії громадян з владною та політичною елітою; дотримання цілісності громадянського суспільства; чітко сформульований спільний інтерес абсолютної більшості громадян, який об'єднує їх на шляху до спільної мети досягнення добробуту та справедливості. Національна ідея виступає як фундаментальна ідея, за допомогою якої досягається єдність дій різних соціальних груп суспільства; як інтегративний чинник суспільного життя країни; як гласний договір між громадянином і державою про взаємні обов'язки та гарантії, принципи особистісного та суспільного життя; як багатоаспектне, багатогранне поняття, що акумулює фундаментальні цінності та інтереси, які сприяють об'єднанню всіх чи більшості населення країни незалежно від етнічної приналежності, соціального стану в єдину поліетнічну спільноту.

Охарактеризовано політичну культуру громадянина як вагому складову політичної системи суспільства, показано їх взаємозалежність: політична культура особистості залежить від політичної системи суспільства, а остання характеризується зрілістю політичної культури еліти, політичних лідерів, партійних функціонерів та активістів.

Встановлено, що у пострадянських країнах процес становлення демократичної політичної культури триває, тому сучасна українська політична культура є культурою перехідного суспільства, тобто, має "транзитарний (перехідний) тип". Перспективи її трансформації полягають у помітному оновленні влади, утвердженні демократичних форм управління, формуванні та зміцненні громадянського суспільства, в забезпеченні дотримання прав і свобод громадян.

Визначено, що, спираючись на історичну пам'ять та актуальний пізнавальний процес, мислення долає рамки теперішнього і здійснює прорив у майбутнє в ідеальних образах. Численні уявлення, міфи, поняття, ідеї, принципи об'єднуються в теоретичну систему, що відображає ідеал, до якого прагне нація, і модель суспільного устрою, яка має забезпечити практичне досягнення поставленої мети. Водночас у національній самосвідомості напрацьовуються і займають свою нішу ідеальні імперативи – моральні принципи й норми, покликані стимулювати громадянську активність особистості у бажаному напрямі, застерігаючи її від згубних дій, що загрожують національній спільноті.

Виняткове призначення у становленні громадянськості особистості виконує усвідомлення нею приналежності до української політичної нації, а не тільки бачення себе мешканцем держави поза громадянськими обов'язками, правами та позицією. Отже, становлення громадянської особистості – складний процес, на який впливають об'єктивні й суб'єктивні чинники. До об'єктивних чинників належать: існування демократичної системи державно-управлінського врядування; відповідний рівень зрілості соціально-економічного розвитку суспільства та його структур; розвиток міжнародних відносин з демократичними державами; позитивний вплив економічного, культурного та духовного стану суспільства тощо.

До суб'єктивних чинників зараховано узгодженість діяльності політичних партій, структур громадянського суспільства, культурного розвитку спільнот тощо;

усвідомлення особистістю розвитку своїх можливостей, здібностей, знань, умінь, навичок; цілепокладання мотивів діяльності та ін.

Роки існування незалежної української держави дозволяють усвідомити необхідність створення базових елементів політичної культури на ґрунті спільного способу життя, мови, навичок, традицій, що дозволить трансформувати сучасну цивілізовану державу в політичну націю, сприятиме єднанню окремих регіонів України на ґрунті консолідуючої політичної ідеї. Тільки в розвиненому громадянському суспільстві може сформуватися справжня культура, що відповідає демократичним цінностям, а національна ідея як засіб формування національної свідомості покликана відігравати найважливішу роль у створенні цілісної системи національного виховання, яку має створити держава.

У **третьому розділі** – *“Удосконалення формування політичної культури в умовах сучасних викликів”* – розглянуто участь громадян у процесі державотворення та реалізації державної політики як складової політичної культури особистості, виховання патріотичної особистості в умовах розвитку незалежної держави: управлінський аспект, технології впливу державної політики на процес формування політичного виховання молоді.

Доведено, що основними формами участі громадян у процесі державотворення та реалізації державної політики є: інформування громадськості, громадські ініціативи, громадські слухання, консультації з громадськістю, громадські дорадчі комітети, круглі столи, опитування громадської думки, фокус-групи, соціальний моніторинг, громадські ради, громадська просвіта, органи самоорганізації громад, створення громадських коаліцій тощо.

Розкрито роль глобалізаційного та регіонального чинників розвитку політичної соціалізації. Показано, що глобалізація і відкритість кордонів сприяють не тільки культурній взаємодії, діалогу, а й породжують конфлікти різноманітних культурних цінностей – конфлікти між народами різної культурної ідентичності. Цей процес привносить як конструктивні, так і деструктивні явища, може бути причиною відродження місцевих культурних ідентичностей та паралельного формування негативного сприйняття культурних цінностей іншого народу. Розмивання ідентичностей є одним із наслідків глобалізаційних процесів, які спонукають до пошуку нових різновидів ідентичності й тотожних відповідей на виклики сучасності. Це вимагає виняткової уваги і врахування у процесі формування майбутньої моделі політичної культури особистості.

Доведено, що важливим фактором впливу на політичну соціалізацію є інформатизація суспільства, що потребує розроблення і здійснення ефективної, адекватної вимогам, сучасним викликам державної політики у галузі впровадження інформаційно-комунікативних технологій; розвитку національної інформаційної інфраструктури, електронного урядування та електронної демократії (з урахуванням міжнародного досвіду) та активізації й залучення громадян до вирішення актуальних суспільних питань.

Встановлено, що пострадянська культура сама собою не зникне, не розпадеться. Вона має своїх носіїв серед політичних діячів, свою базу в застарілих економічних структурах, свої підвалини в догматичних політичних стереотипах. Тому потрібна

цілеспрямована державна політика, зорієнтована на створення й утвердження політичної культури, яка б передбачала: утвердження української національної ідеї, обґрунтування національних інтересів України, чітке визначення змісту, шляхів та способів державотворення; утвердження в суспільстві, у політичній діяльності орієнтацій на повагу до людини як найвищої цінності, підвищення дієвості інститутів, що забезпечують реалізацію цієї цінності; орієнтацію не тільки на державу, а й на громадянське суспільство; створення передумов для верховенства права й закону; утвердження в політичних відносинах толерантності, політичного плюралізму; широке використання зарубіжного досвіду впливу держави у формуванні політичної культури, зокрема щодо досягнення громадянської злагоди, політичного консенсусу, компромісів, урахування діяльності політичної опозиції, засобів вирішення різноманітних конфліктів, організації електорального процесу, функціонування урядових і неурядових організацій.

Управлінський аналіз феномену політичної соціалізації особистості дає підстави говорити про те, що соціалізація особистості в сучасній Україні здійснюється на таких принципах: орієнтація на самостійну, демократичну і правову державу; національне, патріотичне виховання особистості, що дасть змогу сформувати патріотичну, вольову й цілеспрямовану людину, відповідального громадянина своєї держави; політична самореалізація особистості, створення умов для вільного висловлювання власних думок і поглядів, створення умов для розвитку міжнародних людських контактів; виховання високоморальної політичної еліти тощо.

Визначено сутність управлінських засад як регуляторів формування політичної культури особистості, які здійснюються: *на мікрорівні* (навчання в закладах освіти, участь у просвітницькій діяльності громадських організацій, самоосвіта) що дає можливість прищепити індивіду соціально-політичні цінності й виховати якості громадянина-патріота України; *на макрорівні* (участь у політичній діяльності, в житті колективу, громадських організаціях і структурах, у суспільстві як цілісному організмі), що дає можливість усвідомити світоглядну парадигму, норми та правила співжиття людей; *на мегарівні* (активна участь у житті суспільства), що дає можливість особистості осмислити зразкові якості поведінки, сучасні стандарти співжиття на основі миру, демократії, взаємоповаги та толерантності.

Запропоновано враховувати у процесі виховання патріотичної особистості три групи впливів: загальнорозвиваючий компонент змісту державно-патріотичної ідеології (форми загальнопатріотичного характеру); на засадах української етнопедагогіки; військово-прикладна форма реалізації державно-патріотичної ідеології. Для удосконалення технологій впливу державної політики на процес виховання молоді пропонуємо: модернізацію системи підготовки та перепідготовки кадрів для державного управління, педагогічних кадрів для шкіл та позашкілля, які беруть участь у формуванні політичної культури особистості в Україні; залучення громадського сектора (громадські організації, громадські ради, місцеве самоврядування) до процесу формування та контролю за виконанням програм молодіжної та освітньої політики на регіональному й місцевому рівнях.

Обґрунтовано, що при формуванні механізмів впливу держави на процес національно-патріотичного виховання на регіональному рівні слід враховувати регіональні традиції, особливості співпраці органів влади з молоддю, молодіжними рухами, наявність молодіжної інфраструктури тощо, зокрема втілювати в життя одне з найважливіших завдань регіональної державної молодіжної політики: узгодження загальнонаціональних інтересів з регіональними, територіальними, колективними та особистими інтересами молодих людей, узгоджувати інтереси всього населення України та молоді конкретної місцевості.

З метою формування української ідентичності, національно-патріотичної свідомості запропоновано Інституту національної пам'яті присвячувати патріотичні заходи героям-борцям за незалежність і територіальну цілісність України, зорганізувати шанування жертв окупаційних тоталітарних режимів, впроваджувати основи духовно-культурної самобутності українського народу.

Враховуючи актуальність утвердження української мови та її значення у формуванні політичної культури особистості, запропоновано здійснити комплексні заходи щодо зростання ролі державної мови та забезпечення її належного статусу шляхом взаємодії державних органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства та прийняття відповідних управлінських рішень. Визначено необхідність оновлення нормативно-правової бази у мовній сфері, яка має спрямовуватися на створення правових, організаційних засад утвердження української мови в контексті сприяння злагоді в суспільстві, поширення української мови як державної на всій території України у всіх сферах суспільного життя, консолідації та розвитку української нації, зокрема пропонується посилення відповідальності за порушення законодавства у сфері застосування державної мови, публічне приниження чи зневажання державної мови, удосконалення механізму захисту прав споживачів на обслуговування державною мовою, урегулювання питань використання державної мови у рекламі, у кінематографії, в освіті, у сферах культури, телекомунікації, електронної комерції, наукової та науково-технічної діяльності, на державній службі тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад формування політичної культури особистості в умовах трансформаційного суспільства та надано рекомендації щодо її вдосконалення. Результати дослідження свідчать про досягнення мети та вирішення поставлених завдань, що дає підстави зробити такі висновки.

1. Визначено теоретико-методологічні засади дослідження політичної культури особистості в умовах політико-культурної трансформації, що з одного боку, виявляється у потребі свідомої, відповідальної, активної особистості, з іншого – у зростанні тенденції відчуження людини від політичної сфери. На підставі цього виявлено чинники, які визначають певну модель політичної культури особистості, серед яких: політичні та економічні кризи, революції, війни, які відповідно

формують модель адаптації до умов кризового суспільства, трансформаційних змін, що проявляється в адекватних формах поведінки особистості.

2. Здійснено структурно-функціональний аналіз політичної соціалізації особистості в умовах політико-культурної трансформації українського суспільства, який засновується на поєднанні положень теорії соціальних змін, політичного розвитку, демократичного транзиту, політичної модернізації, політичної адаптації, фрустрації, маніпулятивного впливу, політичної культури та використання психологічного, соціологічного, антропологічного, культурологічного, біхевіористичного, аксіологічного, структурно-функціонального та синергетичного підходів і методів. Використання зазначених підходів і методів дозволило проаналізувати політичну соціалізацію як процес, що сприяє створенню умов для збереження спадкоємності поколінь у політиці, ініціюванню нововведень і змін умов життєдіяльності й, водночас, організації структури самої особистості шляхом формування політичної культури.

3. Розкрито структуру та функції політичної культури особистості, її трансформації в сучасних умовах суспільного розвитку, визначено взаємовплив складових, які розкривають політичну культуру особистості: політична свідомість, політичні почуття, політичні цінності, політична діяльність та її мотиви, політичні установки, норми поведінки. Шляхом виокремлення зазначених складових розкрито політичну культуру особистості в контексті сучасних процесів глобалізації та інформаційного суспільства, демократизацію інститутів цього процесу в сучасному українському суспільстві. Розкрито сутність управлінських засад як регуляторів формування політичної культури особистості на мікрорівні – осягнення індивідом соціально-політичних цінностей шляхом навчання у закладах освіти, участі у просвітницькій діяльності громадських організацій та шляхом самоосвіти; на макрорівні – активної участі суб'єкта політичної діяльності шляхом усвідомлення світоглядних парадигм зміни та удосконалення об'єктивних реальностей ролі всебічності знань, норм і правил взаємодії людей в колективі, громадських організаціях і структурах, суспільстві як цілісному організмі; на мегарівні – осмислення особистістю зразкових індивідуальних та суспільних якостей поведінки шляхом активної участі в життєдіяльності суспільства на прикладі реалізації сучасних стандартів світових і вітчизняних форм співжиття на основі миру, демократії, взаємоповаги та толерантності.

Запропоновано авторське визначення поняття політико-культурної трансформації політичної культури особистості як частини системної трансформації українського суспільства, що позначає зміни окремих компонентів політичної культури при збереженні її цілісності як явища. Визначено безперервність, багатоаспектність, складність і недостатню прогнозованість політико-культурної трансформації, що обумовлюється об'єктивними і суб'єктивними чинниками, зокрема часом, реальним станом (змiнами) політичної, економічної, духовної, правової сфер суспільства.

4. Розроблено напрями розвитку політичної культури особистості в умовах глобалізаційних викликів:

- здійснення ефективної, адекватної сучасним вимогам і викликам державної політики;
- розвиток електронних врядування та демократії, залучення і активізація громадян у вирішенні актуальних суспільних питань, утвердження у політичних відносинах толерантності, політичного плюралізму, досягнення громадської злагоди, консенсусу, політичних компромісів тощо;
- навчання індивіда у закладах освіти, участь у просвітницькій діяльності громадських організацій шляхом самоосвіти;
- активна участь суб'єкта у політичній діяльності шляхом усвідомлення світоглядних парадигм зміни та удосконалення об'єктивних реальностей ролі всебічності знань, норм і правил співжиття людей у колективі, громадських організаціях і структурах, суспільстві як цілісному організмі;
- осмислення особистістю зразкових індивідуальних й суспільних якостей поведінки особистістю шляхом активної участі в життєдіяльності суспільства по здійсненню сучасних стандартів світових і вітчизняних форм співжиття на основі миру, демократії, взаємоповаги та толерантності.

5. Обґрунтовано генезу становлення політичної культури особистості як показника рівня демократії та чинники її становлення, що актуалізує якісно нові засади суспільної взаємодії, відносини між особистістю та державою, розв'язання проблеми національного самовизначення, що пов'язано з подальшим подоланням руйнівних стереотипів “радянської людини” у національній свідомості й психології, оформленням спільних уявлень про національну місію, національні інтереси, стратегію їх реалізації у процесі соціалізації, що є складовими формування національної ідеї.

6. Ідентифіковано сутність поняття політичної культури в умовах сучасних викликів через уточнення понятійно-термінологічного апарату державного управління у сфері політичної культури. Встановлено, що для характеристики політичної культури особистості найбільш часто використовуються терміни: “політична культура особистості”, “політична свідомість”, “громадянськість”, “національно-патріотичне виховання”, “політична соціалізація особистості”. Уточнено визначення політичної культури особистості як системи стійких уявлень, орієнтацій, цінностей, переконань, позицій, поглядів, зразків, поведінки у сфері взаємовідносин влади і людини, які так чи інакше проявляються у діяльності суб'єктів політичного процесу. Охарактеризовано розвиток участі громадян у процесах державотворення та реалізації державної політики через форми співпраці громадськості та влади: інформування громадськості, громадські ініціативи, громадські слухання, консультації з громадськістю, громадські дорадчі комітети, круглі столи, опитування громадської думки, фокус-групи, соціальний моніторинг, громадські ради, громадська просвіта, органи самоорганізації громад, створення громадських коаліцій тощо.

7. Досліджено роль органів державної влади у процесі виховання патріотичної особистості в умовах розвитку незалежної держави та технології впливу інструментів державної політики на процес виховання молоді з урахуванням принципу взаємоповаги, культурного взаємозбагачення; на

індивідуальному рівні – формування компетентної особистості засобами освіти, у тому числі за допомогою просвітницьких та культурних заходів для вироблення навичок самостійної аналітичної діяльності, раціонально-критичної політичної оцінки та усвідомленого, відповідального вибору як найбільш важливої умови ефективної політичної соціалізації. Запропоновано враховувати у процесі виховання патріотичної особистості три групи впливів: загальнорозвиваючий компонент змісту державно-патріотичної ідеології (форми загальнопатріотичного характеру); засади української етнопедагогіки; військово-прикладна форма реалізації державно-патріотичної ідеології.

На підставі виконаного дослідження розроблено відповідні рекомендації органам державної влади, місцевого самоврядування та громадського сектора, зокрема:

рекомендовано органам державного управління та місцевого самоврядування покласти в основу розвитку та виховання політичної культури особистості в сучасних умовах національно-патріотичне виховання, яке має здійснюватися без огляду на вік; активно залучати громадський сектор до активізації молоді; посилити інформативність і науково-методичне забезпечення державної молодіжної політики; спрямувати зусилля на формування політичної культури особистості в освітніх закладах, орієнтуючи відповідно навчальні програми і освітні стандарти;

обґрунтовано необхідність у сфері національно-патріотичного виховання дітей та молоді активізації діяльності Інституту національної пам'яті в організації заходів патріотичного змісту, проведення інформаційних кампаній щодо актуалізації української мови із залученням громадських й молодіжних організацій та молодіжних лідерів, всеукраїнських заходів до Дня української писемності та мови (конкурси есе та відеороликів, перегляди кінофільмів українською мовою тощо), українізації мовного простору із залученням громадськості, істориків, лінгвістів, соціальних психологів тощо; організації національно-патріотичних заходів із залученням молоді зі східних та південних областей України; збільшення тиражів україномовних видань, художньої літератури і документалістики, а також збільшення україномовного контенту на телебаченні і радіоефірі; наголошення на ролі перемог українців у різні історичні періоди.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Марковець В. М. Управлінський вплив на виховання патріотичної особистості в умовах становлення незалежної держави / В. М. Марковець // Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. вид. – 2014. – № 7. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=735>.

2. Markovets V. M. The political culture of personality in globalization challenges conditions / V. M. Markovets // Право та державне управління : зб. наук. пр. Класичного приват. ун-ту, м. Запоріжжя. – 2017. – № 1 (26). – С.140-143.

3. Markovets V. M. Features of transformation of political culture identity in modern conditions of social development / V. Markovets // Nauka i Studia : зб. наук. пр. – Przemysl. – Poland, 2017. – № 3 (164). – P. 42-46.

4. Марковець В. М. Політична культура як складова духовної культури суспільства / В. М. Марковець // Інвестиції: практика та досвід : наук.-практ. журн. / за ред. А. П. Клименка. – Київ, 2017. – Вип. 18. – 120 с. (С. 94-96).

5. Марковець В. М. Політичні засади становлення особистості як суб'єкта державно-управлінської діяльності / В. М. Марковець // Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка / за ред. Д. В. Неліпи. – Київ, 2017. – Вип. 2 (9). – С. 53-57.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

6. Марковець В. М. Розвиток політичної культури особистості в системі модернізації освіти: вимір якості / В. М. Марковець // Управління якістю підготовки фахівців : матеріали ювілейної ХХ міжнар. наук.-метод. конф. (м. Одеса, 23-24 квітня 2015 р.) : у 2 ч. – Одеса, 2015. – Ч. 2. – С. 177.

7. Марковець В. М. Політичні знання у системі підготовки державних службовців / В. М. Марковець // Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток : матеріали щоріч. всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 29 травня 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, А. І. Семенченка, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2015. – С. 204-205.

8. Марковець В. М. Інформатизація як чинник розвитку політичної культури українського суспільства / В. М. Марковець // Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 19-20 травня 2015 р.) / упоряд. : М. Малюга ; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – Київ : Вид-во “Тезис”, 2015. – С. 84-85.

9. Марковець В. М. Національно-патріотичне виховання державних службовців як невід'ємний складник державотворення в Україні / В. М. Марковець // Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 червня 2015 р.) ; за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і В. Ф. Федоренка. – Київ : Вид-во Ліра – К., 2015. – С. 239-240.

10. Марковець В. М. Політична культура державного службовця в аспекті розвитку інформаційного суспільства / В. М. Марковець // День інформаційного суспільства – 2016 : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 19 травня 2016 р.) / упоряд. : О. Б. Кукарін, Н. О. Дмитренко, С. Г. Соловійов ; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. А.І. Семенченка. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 178-179.

11. Марковець В. М. Парадигма політичної культури управлінської діяльності державних службовців у світлі нового Закону України “Про державну службу” / В. М. Марковець // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 27 трав. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Белінської, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2016. – С.140-141.

12. Марковець В. М. Політична культура як ціннісна складова управлінської діяльності / В. М. Марковець // Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності : матеріали щорічн. всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 26 трав. 2017 р.) : у 5 ч. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, А. П. Савкова, С. В. Загороднюка. – Київ: НАДУ, 2017. – Ч. 3. – С. 58-59.

13. Марковець В. М. Модернізація політичної культури управлінських кадрів – життєва вимога державного управління / В. М. Марковець // Інституційний

розвиток системи публічного управління та адміністрування : матеріали круглого столу Нац. ун-ту “Львівська політехніка” (м. Львів, 25 травня 2017 р.) : зб. тез допов. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2017. – С. 33-35.

Праці, опубліковані в інших виданнях:

14. Марковець В. М. Технології впливу державної політики на процес формування патріотичного виховання молоді / В. М. Марковець // Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. вид. – 2014. – № 8. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=746>.

15. Марковець В. М. Виховання патріотичної особистості в умовах становлення незалежної держави: державно-управлінський аспект / В. М. Марковець // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 43. – С.116-125.

АНОТАЦІЯ

Марковець В. М. Управлінські засади формування політичної культури особистості. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2018.

Дисертаційне дослідження присвячено науковому обґрунтуванню теоретико-методологічних засад державного управління у формуванні політичної культури особистості. Зокрема, у дисертаційній роботі визначено: основні теоретичні підходи до вивчення сутності та змісту політичної культури особистості. Розроблено концептуальні засади державного управління у сфері політичної культури за сучасних умов, проаналізовано основні аспекти процесу трансформації політичної культури особистості відповідно до умов сучасного суспільного розвитку України. Уточнено поняття “політична культура особистості” в процесі її політичної соціалізації та інтерпретації в сучасному політичному дискурсі. Розкрито особливості, технології формування політичної культури особистості у трансформаційному суспільстві.

Надано пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності органів державного управління у розвитку політичної культури в Україні за рахунок удосконалення нормативно-правової бази, формування засад інтеграції, широкого залучення до діяльності у цій сфері представників громадянського суспільства, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, європейської системи підготовки та перепідготовки кадрів.

Визначено шляхи вдосконалення діяльності органів державного управління у сфері національно-патріотичного виховання в контексті стратегії його реформування та запропоновано напрями удосконалення.

Ключові слова: державне управління, політична система, політична культура, демократія, трансформація, політична еліта, управлінські принципи.

ZUSAMMENFASSUNG

Markovets V. M. Administrative Grundlagen von Bildung der individuellen politischen Kultur. – Manuskript.

Dissertation zur Erlangung des wissenschaftlichen Grades einer Kandidatin der Wissenschaften in öffentlicher Verwaltung; Fachrichtung 25.00.01 – Theorie und Geschichte der öffentlichen Verwaltung. – Institut für Personalausbildung des Staatlichen Arbeitsvermittlungsamtes der Ukraine, Kiew, 2018.

Die Dissertation ist der wissenschaftlichen Begründung von theoretischen und methodologischen Prinzipien der öffentlichen Verwaltung bei der Gestaltung der politischen Kultur des Individuums gewidmet. Die Dissertation definiert insbesondere: die wichtigsten theoretischen Ansätze zur Erforschung des Wesens und Inhalts der individuellen politischen Kultur. Die konzeptionellen Grundlagen der öffentlichen Verwaltung im Bereich der politischen Kultur unter den gegenwärtigen Bedingungen werden entwickelt, die Hauptaspekte des politischen Transformationsprozesses der Persönlichkeit in Übereinstimmungen mit den Bedingungen der modernen sozialen Entwicklung der Ukraine werden analysiert. Das Konzept der "individuellen politischen Kultur" als Ziel der politischen Sozialisation, seine Interpretation im modernen politischen Diskurs wird präzisiert. Merkmale und Technologien von Bildung der individuellen politischen Kultur in einer Transformationsgesellschaft werden dargestellt.

Vorschläge zur Verbesserung der Tätigkeitseffizienz der öffentlichen Behörden bei der Entwicklung der politischen Kultur in der Ukraine wurden durch die Verbesserung des ordnungspolitischen Rahmens, die Formulierung der Grundsätze der Integration, die breite Einbeziehung der Zivilgesellschaft in diesem Bereich, die Einführung moderner Informations- und Kommunikationstechnologien, das europäische System der Ausbildung und Umschulung gemacht.

Die Wege zur Verbesserung der Tätigkeit der öffentlichen Behörden im Bereich der national-patriotischen Erziehung im Rahmen der Reformationsstrategie werden bestimmt; es werden die Richtungen ihrer Verbesserung vorgeschlagen.

Schlüsselwörter: öffentliche Verwaltung, politisches System, politische Kultur, Demokratie, Transformation, politische Elite, administrative Prinzipien

ANNOTATION

Markovets V. M. Administrative impact on the person political culture development. – Qualifying scientific work is on rights for a manuscript.

Thesis for obtaining a candidate of science degree in public administration; specialty of 25.00.01 – Theory and history of public administration. – Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to the scientific substantiation of state administration theoretical and methodological principles in shaping the political culture of the individual as a process of acquiring political knowledge and experience, development of political consciousness and self-consciousness, political behavior of the individual in the context of Ukrainian society modernization. To achieve the objectives in the dissertation, a complex

of general theoretical and special-scientific methods of cognition was used, which made it possible to systematize empirical information, analyze the existing state of the political culture of the individual. Historical, logical, hermeneutic, axiological, humanistic, complex, structural-functional, synergetic, logical-semantic and system approaches are used.

In particular, the thesis defines: the main theoretical approaches to the study of the individual political culture essence and content of the. The essence of administrative principles as regulators in political culture of individual formation at the micro level, macro level and mega-level is revealed. The conceptual foundations of state management in the field of political culture under the current conditions are developed, the main aspects of the personality's political culture transformation process in accordance with the conditions of Ukraine modern social development are analyzed. The approach to the structure and functions of the political culture of individual is improved in particular next elements of the structure are defined - political consciousness, political feelings, political values, political activity and its motives, political settings, norms of behavior and functions. Also technologies of the state policy influence on the process of youth education and directions of political culture development are ameliorated by developing and implementing effective, adequate to modern requirements and challenges state policy, development of e-governance and e-democracy, attraction and activation of citizens in solving urgent social issues, establishing political relations of tolerance, political pluralism, achieving social consensus, consensus, political compromises, etc . The concept of "political culture of the person" as the goal of political socialization, its interpretation in modern political discourse is specified. Features, technologies of individual's political culture formation in a transformational society and political culture of individual structural and functional analysis, which includes civic culture, understanding of the national idea, patriotism, which involves the formation of a civic person, the introduction of a national idea, and overcoming conflict in political culture, are revealed. The national idea is grounded as the basis of modern Ukrainian political culture, which unites citizens on the way to a common goal, is an integrative factor of social life and formulates the fundamental values and interests of Ukrainian society.

Proposals on improving the effectiveness of public administration bodies in the development of political culture in Ukraine have been made by improving the regulatory framework, formulating the principles of integration, broad involvement of civil society in this area, the introduction of modern information and communication technologies, the European system of training and retraining frames.

The ways of improving the activity of state administration bodies in the field of national-patriotic education in the context of the strategy of its reformation are determined, and directions of its improvement are proposed.

The basic aspects of society political culture transformation process of are analyzed in accordance with the dominant type of Ukraine modern development. A concept "political culture of personality" is specified as the goal of political socialization, its interpretations in modern political diskurs. Features of personality political culture forming technologies are exposed in transformation society.

Key words: public administration, political system, political culture, democracy, transformation, political elite, management principles.

Підписано до друку 14.03.2018.
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Тираж 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004.

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85.